

Sygnatura akt XVIII C 1659/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

(...), dnia 8 lutego 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Krzysztof Kurosz

Protokolant: Magdalena Skonieczka

po rozpoznaniu w dniu 8 lutego 2016 r. Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W.

przeciwko W. S.

- o zapłatę 9036,55 zł

1. oddała powództwo;

2. zasądza od (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. na rzecz W. S. kwotę 1.476 zł (tysiąca czterystu siedemdziesięciu sześciu złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu W. S. przez adwokata A. R..

sygn. akt XVIII C 1659/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 października 2014 roku, wniesionym pierwotnie w elektronicznym postępowaniu upominawczym, powód (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą we W. – domagał się zasądzenia

od pozwanego W. S. kwoty 9.036,55 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 2.624,32 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i z umownymi odsetkami w wysokości 4-krotności stopy kredytu lombardowego NBP od kwoty 6.258,23 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie bez odsetek oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż powyższej kwoty dochodzi w związku z nieuregulowaniem w całości przez pozwanego należności wynikających z umowy kredytu. Wierzytelność przysługującą wobec pozwanego nabył w drodze cesji od (...) Finanse S.A.

/pozew k. 2-4 oraz k. 16 - 19/

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 30 października 2014 roku pozwany wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc, że od 1999 r. choruje na chorobę psychiczną – chorobę afektywną dwubiegunową z epizodami maniакаłnymi z objawami psychotycznymi a nadto, że nie pamięta faktu zawarcia umowy.

/sprzeciw k. 5 - 6/

Pełnomocnik pozwanego w piśmie procesowym z dnia 12 października 2012 r. jednoznacznie stwierdził, iż z uwagi na złożone do akt sprawy dokumenty, uznaje za udowodnione przez pełnomocnika pozwanego, iż W. S. w dniu 8 stycznia 2012 r. pozostawał w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

W tym samym piśmie pełnomocnik pozwanego wniósł o zasądzenie kwot dochodzonych pozwem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, podnosząc, iż pozwany korzystając ze sprzętu, na którego zakup uzyskał kredyt, nadal jest bezpodstawnie wzbogacony.

/pismo k. 223/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 stycznia 2012 r. W. S. – jako konsument – zawarł z (...) Finanse S.A. z siedzibą we W. – jako przedsiębiorcą – umowę o kredyt konsumencki na zakup towarów i usług na zakup towarów i usług nr (...). Na jej podstawie został udzielony kredyt w kwocie 7.197 zł na zakup trzech urządzeń: otvc S., kuchnia A. oraz chłodziarko – zamrażarki S..

/umowa – k. 21 - 23/

W. S. nie posiada sprzętów, które uzyskał ze środków pochodzących z kredytu. Znajdowały się one w lokalu będącym przedmiotem egzekucji komorniczej. Była żona pozwanego – A. S., która z powodu miłosierdzia stara się do pewnego stopnia sprawować kontrolę nad pozwanym, poprosiła byłą konkubinę pozwanego – W. M., która przez kilka lat mieszkała z pozwanym, aby sprzedała te sprzęty. W. M. nie jest już partnerką pozwanego. Kuzyn W. M. wywiózł w nieznanne miejsce sprzęty należące do pozwanego i sprzęty te nie wróciły do W. S., nie uzyskał też żadnych pieniędzy za nie. W okresie, kiedy zabierano sprzęty W. S. był pod wpływem leków, leczył się psychiatrycznie i nie wiadomo, czy świadomie przyjął informacje o sprzętach. Sprzęty nie zostały sprzedane. W. M. w rozmowie z A. S. potwierdziła, że lodówkę przekazała swojej synowej, telewizor jest u W. M. (która nie mieszka już razem z pozwanym) a los kuchenki jest nieznan, przy czym na pewno nie wróciła ona do W. S.. W. M. poinformowała A. S., że W. S. i od niej pożyczał pieniądze, których nie oddał i sprzęty W. S. pozostawiła dla siebie.

/zeznania A. S. k. 241 – 242 odw./

(...) Finanse Spółka Akcyjna oraz (...) Bank Spółka Akcyjna we W. zawarły w dniu 30 sierpnia 2013 roku umowę przelewu wierzytelności przysługujących cedentowi względem jego kredytobiorców, w tym wobec pozwanej.

/umowa cesji k. 33-38/

Od co najmniej 2010 r. do chwili obecnej u pozwanego występują znacznie nasilone objawy choroby psychicznej, wyłączające świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Choroba ta ma charakter przewlekły a nie epizodyczny (m.in. k. 69 oraz k. 71). Z kolei biegła K. K. w opinii do sprawy I C 1446/12 toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi wskazała iż niecelowe jest dokładne ustalanie zaostrzeń i remisji u powoda – z uwagi na całokształt jego sytuacji zdrowotnej.

U pozwanego diagnozowano w szeregu postępowań istnienie trwałej choroby psychicznej, przy czym pierwsza diagnoza tej choroby datowana jest na 20 czerwca 2003 r. (wcześniej podejmowano leczenie psychiatryczne z innych przyczyn – od 1999 r.). Stwierdzano w nich u pozwanego zaburzenia afektywne dwubiegunowe wraz z epizodami maniakalnymi.

W tego też powodu w postępowaniu cywilnym w sprawie II C 1068/13, toczącej się przed Sądem Okręgowym w Łodzi, uznano, iż w dniu 30 listopada 2010 r. W. S. znajdował się w stanie wyłączającym zdolność świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

Podobnie niepoczytalność – w zakresie odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego – stwierdzono u pozwanego w czerwcu 2011 r.

Postępowanie karne w sprawie IV K 771/12 o czyn z dnia 3 maja 2012 r. zostało umorzone z powodu niepoczytalności sprawy. Jednocześnie orzeczono wobec W. S. środek zabezpieczający w postaci umieszczenia go w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (k. 202- 203).

Z kolei postanowieniem z dnia 2 października 2012 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi uznał potrzebę przyjęcia pozwanego do szpitala psychiatrycznego. W szpitalu tym przebywał w okresie od 12 lutego 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. U pozwanego w okresie tym jak i wcześniejszym diagnozowano również urojenia wielkościowe.

W toku postępowania w sprawie II C 645/12 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Łodzi, ustalono szereg agresywnych zachowań pozwanego, uniemożliwiających jego funkcjonowanie w ramach wspólnoty mieszkaniowej, a cała sprawa zakończyła się nakazaniem sprzedaży lokalu mieszkalnego w toku licytacji publicznej. W toku postępowania ustalono, iż pozwany szczerze psem klientów kancelarii adwokackich znajdujących się w kamienicy, w której mieszka, oddaje moc pod drzwiami innych lokatorów, wychodzi na klatkę schodową w majtkach, atakuje łopatą inne osoby, itp. Szereg tych zachowań miało miejsce na przełomie 2011 i 2012 r. (uzasadnienie do sprawy II C 645/12 m.in. k. 108 – 109).

/opinie, sądowo – psychiatryczne, uzasadnienia oraz postanowienia k. – 60 232/

W 2012 r. przy dłuższej rozmowie dało się wyczuć w kontakcie z pozwanym, że jest chory psychicznie, gdyż powoływał się na liczne wpływy w rządzie i generalicji. A. S. opowiadał, że uzyskuje kredyty z banków, gdyż banki mają do niego zaufanie jako do osoby wybranej z nomenklatury.

/zeznania A. S. k. 241 odw./

Podstawę ustaleń w niniejszej sprawie stanowiły dokumenty w tym dokumenty urzędowe oraz zeznania świadka. Zbędne było sięganie do opinii biegłego psychiatry na okoliczność stanu zdrowia pozwanego w styczniu 2012 r. a w szczególności na okoliczność istnienia w tym dniu przesłanek wady oświadczenia woli w postaci braku świadomości lub swobody. Wprawdzie nie ulega wątpliwości, iż stwierdzenie braku świadomości lub swobody wymaga wiadomości specjalnych, ale to nie oznacza, że każdorazowo – w każdym postępowaniu cywilnym Sąd powinien dopuszczać dowód z opinii biegłego psychiatry. Dopuszczalne jest – w ocenie Sądu – oparcie się w tym zakresie na opiniach zgromadzonych w innych postępowaniach, jeżeli spełnione są łącznie następujące przesłanki:

- stan zdrowia psychicznego osoby został ustalony w sposób niebudzący wątpliwości w innych postępowaniach (karnych i cywilnych) za pomocą opinii biegłego,
- opinie dotyczyły tego samego okresu i a choroba objawia się takimi wadliwościami, w których nie zachodzi możliwość remisji choroby (ustąpienia objawów) albo nie na remisję nie wskazuje,
- obie strony postępowania cywilnego uznają powyższą okoliczność za niesporną.

Wyżej wymienione przesłanki zostały łącznie spełnione w niniejszym postępowaniu i dlatego też zbędne było odwoływanie się do kolejnej opinii biegłego, pomimo zgłoszonego wniosku (k. 50).

Pełnomocnik pozwanego jednoznacznie stwierdził, iż z uwagi na złożone do akt sprawy dokumenty, uznaje za udowodnione przez pełnomocnika pozwanego, iż W. S. w dniu 8 stycznia 2012 r. pozostawał w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli (pismo z dnia 12 października 2015 r. k. 223).

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę dochodzonego roszczenia stanowił początkowo art. 5 pkt 14 lit. c ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (Dz.U.2014.1497) w związku z treścią umowy o kredyt na zakup towarów i usług.

Na mocy tejże umowy Bank przekazał do dyspozycji strony pozwanego kwotę kredytu na nabycie trzech urządzeń rtv, agd, zaś pozwany zobowiązał się do jej zwrotu wraz z umownymi odsetkami. Pozwany nie wywiązał się z przyjętego na siebie zobowiązania.

W toku postępowania ustalono jednak, iż czynność prawna – umowa kredytu była nieważna z uwagi na wadę oświadczenia woli w postaci braku świadomości lub swobody (art. 82 k.c.). Okoliczność ta stała się niesporna w niniejszej sprawie a pełnomocnik pozwanego uznał brak świadomości i swobody udowodniony przez pełnomocnika powoda.

Uznanie nieważności czynności prawnej pociągało za sobą – co oczywiste – nieważność wszelkich postanowień umowy – dotyczących odsetek, zabezpieczeń itp.

W ramach odpowiedzialności kontraktowej powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Biorąc powyższe pod uwagę nieważność czynności prawnej, należało ocenić, czy w grę nie wchodziło bezpodstawne wzbogacenie pozwanego. Właśnie w ten sposób pełnomocnik powoda zmienił podstawę prawną roszczenia strony powodowej.

Dla odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 k.c.) bez znaczenia pozostaje kwestia niepoczytalności, braku świadomości lub swobody, zawinienia itp. Przepis art. 405 k.c. wymienia następujące przesłanki: zubożenie jednej osoby, wzbogacenie drugiej, związek między zubożeniem jednej osoby a wzbogaceniem drugiej i brak podstawy prawnej dla tego przesunięcia.

W ocenie Sądu wszystkie wyżej wymienione przesłanki zostały wykazane przez stronę powodową.

Na marginesie należy podkreślić, iż wysokość wzbogacenia ograniczona była jedynie do wysokości kapitału udzielonej pożyczki i nie obejmowała odsetek.

Pomimo wykazania bezpodstawnego wzbogacenia po stronie W. S., powództwo należało oddalić. Zgodnie bowiem z art. 409 k.c. obowiązek zwrotu korzyści (obejmującej również zgodnie z art. 406 k.c. sprzęt uzyskany w zamian za środki z kredytu) wygasa, jeżeli ten kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób że nie jest już wzbogacony, chyba, że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Miarodajną chwilą dla oceny istnienia wzbogacenia jest data zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c.). Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje w sposób niewątpliwy, iż W. S. nie jest już w żaden sposób wzbogacony i nie posiada żadnego z wymienionych sprzętów. Uwaga ta dotyczy również kuchenki, której los jest nieznanym ale nie ulega wątpliwości, iż została wywieziona z mieszkania należącego do W. S. – przez inne niż on osoby i miało to miejsce jeszcze przed egzekucją komorniczą z lokalu.

Przepis art. 409 k.c. umożliwia pominięcie kwestii braku wzbogacenia, jeżeli wzbogacony wyzbywając się korzyści, powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Konstrukcja przepisu oraz użycie zwrotu „chyba, że” w powiązaniu z art. 6 k.c. i rozkładem ciężaru dowodu, wskazują, że okoliczność ta powinna być udowodniona przez powoda, dochodzącego roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Strona powodowa nie wykazała tej okoliczności. Co więcej – z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że nie sposób mówić o powinności W. S. liczenia się z obowiązkiem zwrotu, skoro w momencie zawierania umowy i wyzbywania się tych przedmiotów, stan jego zdrowia psychicznego nie pozwalał mu na działanie z dostatecznym rozeznaniem. Nie można bowiem skonstruować bardzo karkołomnej i nietypowej konstrukcji, zgodnie z którą brak świadomości (cywilna „niepoczytalność”) powoduje nieważność czynności prawnej ale jednocześnie nakłada na osobę działającą – a zatem działającą bez dostatecznego rozeznania, powinność przewidzenia, że umowa przez nią zawarta jest nieważna.

Oprócz tego należy wskazać, iż niezależnie od stanu psychicznego pozwanego, brak jest podstaw do przyjęcia, iż wyzbywając się sprzętu rtv i agd, powinien on być liczyć się z faktem nieważności czynności prawnej. Miało to miejsce

na przełomie 2012 r. i 2013 r. kiedy to wszczęta była egzekucja komornicza z lokalu, w którym znajdowały się sprzęty kupione przez pozwanego.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. biorąc pod uwagę fakt, iż pozwany wygrał sprawę w całości. Na kwotę 1.476 zł składały się koszty pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu, powiększone o kwotę podatku VAT.